

Stadsarchief

■ Wapenborden

Op zaterdag 26 april werd een vijftal wapenborden van leden van de Orde van het Gulden Vlies overgebracht naar de Sint Janskathedraal. In de media is hier al verslag over gedaan. De wapenborden zijn een geschenk van de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch aan het kerkbestuur van de parochie Binnenstad en herinneren aan het kapittel dat in 1481 in de Sint Janskerk is gehouden. Het plan om wapenborden van de deelnemers aan deze gebeurtenis in de kerk te plaatsen dateert in zijn oervorm al uit de late jaren zeventig. De kopij voor de tekst van de folder is geleverd door het Stadsarchief.

■ Dagboek Falk Lewin

Door bemiddeling van drs. Ch. de Mooij van het Noordbrabants Museum kreeg het Stadsarchief de beschikking over fotokopieën van een in het Duits geschreven dagboek dat Falk Lewin bijhield over zijn reis naar de Verenigde Staten in 1896. De reis duurde van 12 augustus tot rond 9 oktober en werd gemaakt met het stoomschip 'De Spaarnedam', eigendom van de Netherlands American Steam Navigation Company (de late Holland Amerika Lijn). Falk Lewin (1829-1899) was de oprichter en eigenaar van een

capsulefabriek die lag naast de lood- en zinkpletterij van Rouppe van der Voort aan de Zuid-Willemsvaart. Deze stukken vormen een welkome aanvulling op de Joodse archivalia die het Stadsarchief al beheert.

■ Antwerpse Poort

Onlangs werden in het begin van de Vughterstraat de fundamenten blootgelegd van de voormalige Antwerpse Poort (zie de rubriek Bouw-historische en Archeologische Berichten in dit nummer). De poort maakte deel uit van de oudste rond 1225 voltooide stenen omwalling van de stad. Volgens enkele oude kronieken zouden de drie poorten in deze ommuring de naam gekregen hebben van de drie andere hoofdsteden van het hertogdom Brabant: Leuven, Brussel en Antwerpen. Het is echter zeer de vraag of deze benamingen wel zo oud zijn. De oudste naam van de Antwerpse poort is in elk geval Jodenpoort (in het Latijn 'porta judaeorum'). In de oorkonden wordt de Jodenpoort voor het eerst genoemd rond 1293, en wel in de schenking van vrouwe Beatrix.¹ Nog in 1431 spreekt men over de Jodenpoort.² Kort daarna raakt de benaming Onze Lieve Vrouwepoort in zwang. In de verzameling oorkonden van het Groot Ziekengasthuis komt deze naam voor het eerst voor in 1450.³ Ook de naam Leuvense Poort komt in de Bossche schepenakten niet

voor. Men noemde deze poort, waarvan de fundamenten nog te zien zijn, Gevangenpoort. De derde stadspoort tenslotte wordt in de akten steeds de Orthenpoort genoemd of ook wel Orthenbinnenpoort. De Orthenbuitenpoort lag wat verder naar het noorden, op de plaats waar nu het Rijksarchief (de Citadel) staat.

De vernoeming van de drie oudste stadspoorten zou dus wel eens kunnen stammen uit veel later tijd. Zou dit iets te maken kunnen hebben met de politieke wens om de band met de drie andere Brabantse hoofdsteden te beklemtonen? Is, wat in de Middeleeuwen wel vaker gebeurde, de geschiedenis aan een politiek ideaal aangepast? Nader onderzoek hiernaar is zeer gewenst!

Ton Kappelhof ■

Noten

1. Deze oorkonde is niet opgenomen in het Oorkondenboek van Noord-Brabant. Het stuk bevindt zich in het archief van het Geefhuis (regest nr. 12a). Het is ernstig beschadigd, waardoor de precieze datum niet bekend is. Een transcriptie van dit zeer belangrijke stuk is opgenomen achterin deel IV van de Regesten van oorkonden van het Geefhuis. Het charter is inmiddels wel gerestaureerd.
2. Archief Geefhuis, regest nr. 1814.
3. Archief Groot Ziekengasthuis, regest nr. 1051.